

Archeologisch vooronderzoek

Aalst Nieuwstraat

Titel

Archeologisch vooronderzoek Aalst Nieuwstraat

Auteurs

Gudrun Labiau, Jeroen Vanden Borre

Opdrachtgever

Athelean

Projectnummer

2010-10

Plaats en datum

Assenede, augustus 2010

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

<i>Inhoud</i>	1
1 <i>Samenvatting</i>	3
2 <i>Inleiding</i>	4
<hr/>	
2.1 <i>Algemeen</i>	4
2.2 <i>Doel van het onderzoek</i>	4
2.3 <i>Opzet van het rapport</i>	5
2.4 <i>Methode</i>	5
3 <i>Aard van de bedreiging</i>	6
4 <i>Bodemkundige en archeologische gegevens</i>	7
<hr/>	
4.1 <i>Bodemkundige gegevens</i>	7
4.2 <i>Beknopte historiek en archeologische gegevens</i>	7
5 <i>Het proefputten onderzoek</i>	8
<hr/>	
5.1 <i>Sporen en structuren</i>	8
6 <i>Besluit en waardering</i>	11
<hr/>	
6.1 <i>Algemeen</i>	11
6.2 <i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	11
6.3 <i>Advies</i>	12
7 <i>Bibliografie</i>	13
8 <i>Bijlagen</i>	14
<hr/>	

Prospectie

Vergunningsnummer: 2010/211

Aanvrager: VANDEN BORRE Jeroen

Naam site: Aalst Nieuwstraat 42-52

1 **Samenvatting**

In opdracht van Athelean heeft Archeologie en Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd aan de Nieuwstraat te Aalst. Op de betreffende locatie heeft de opdrachtgever de bouw van een winkelcomplex met appartementen gepland.

Tijdens het onderzoek aan de Nieuwstraat werden drie proefputten aangelegd. Alle leverden archeologische sporen op.

De archeologische prospectie heeft aangetoond dat voornamelijk de noordelijke zone (straatkant) van het te ontwikkelen terrein relevant is voor de verdere kennisuitbreiding van de vroegere stadsinrichting van Aalst. Hier werden, tussen kelders en muurresten door, de restanten aangetroffen van de brandlaag die het gevolg is van de Aalsterse stadsbrand uit 1361. Deze laag dekt een plaatselijk intacte looplaag af, die mogelijk sinds de metaaltijden in ontwikkeling is geweest. Nog aan de straatkant lagen kelderresten die we op basis van baksteenformaat eerder in de Nieuwe Tijd dateren.

De centrale en zuidelijke zones van het te ontwikkelen terrein worden voornamelijk gekenmerkt door de aanwezigheid van recente verstoringen. Het onderzoek heeft hier verder aangetoond dat de aanwezige natuurlijke lagen naar het zuiden toe heel sterk duiken. Dit doet veronderstellen dat hier in het landschap van nature een landrug aanwezig is geweest, die mogelijk de inplanting van de handelsweg tussen Brugge en Keulen op deze locatie verklaart.

Aan de hand van de uit het onderzoek voortkomende resultaten wordt er geadviseerd (zie advieskaart in bijlage) om verder onderzoek uit te voeren in de noordelijke zone van het terrein. Het gaat hierbij om een oppervlakte van 188 m². We adviseren geen verder onderzoek centraal en in het zuiden van het plangebied. Archeologie en Erfgoed adviseert om het onderzoek toe te spitsen op de zones waar middeleeuwse resten hoog aan het oppervlak bewaard zijn.

2 Inleiding

2.1 Algemeen

In opdracht van Athelean heeft Archeologie en Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem verricht aan de Nieuwstraat 42-52 te Aalst. Op het betreffende terrein wordt een winkelcomplex met appartementen gerealiseerd. Hoewel het bouwwerk op poeren gefundeerd wordt, zullen ter voorbereiding hiervan de op het terrein aanwezige kelders gelicht worden. Gezien de locatie van het terrein in het centrum van de Aalsterse binnenstad, kan, gebaseerd op de huidige kennis van de Aalsterse stadsontwikkeling, de aanwezigheid van archeologisch waardevolle sporen verondersteld worden. Eerder onderzoek door het VIOE in de onmiddellijke omgeving van het plangebied heeft goedbewaarde bewoningssporen opgeleverd daterend vanaf de 12de eeuw.

Op basis van deze informatie heeft het Agentschap Ruimte en Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd op het te ontwikkelen terrein.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met Agentschap Ruimte en Erfgoed Vlaanderen, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de bouw van het winkelcomplex. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Aangezien behoud *in situ* niet mogelijk is, is gekozen voor een prospectie die moet resulteren in een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 2.000m². Tijdens de prospectie werden drie proefputten aangelegd met een totale oppervlakte van 210 m², ofwel iets meer dan 10 % van het te ontwikkelen terrein. Twee proefputten werden aangelegd in de noordelijke zone van het plangebied. De derde proefput werd gegraven in het zuidelijke deel van het terrein.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem is uitgevoerd op 24 juni 2010. Projectverantwoordelijke was Jeroen Vanden Borre. Gudrun Labiau, Niels Janssens en Jonas Van Hooreweghe werkten mee aan het onderzoek.

Contactpersoon bij de overheid, Agentschap Ruimte en Erfgoed Vlaanderen, is Nancy Lemay. Archeologie en Erfgoed kreeg nuttige en bijzonder gewaardeerde raad van Jan Moens (VIOE). Contactpersoon bij de opdrachtgever (Athelean) was mevrouw Greet Van Wauwe.

2.2 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft als de doel de eventueel aanwezige archeologische sporen te evalueren. Dit onderzoek moet resulteren in een advies.

2.3 Opzet van het rapport

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk wordt de archeologische bedreiging geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende archeologische en bodemkundige gegevens betreffende het plangebied en haar omgeving. Daarna worden de resultaten van de prospectie gepresenteerd. Hieruit volgt een synthese en een advies betreffende eventueel vervolgonderzoek naar de betrokken overheidsinstanties toe.

2.4 Methode

Het plangebied heeft een oppervlakte van 2.000 m². Voor de aanvang van de archeologische graafwerkzaamheden werden de nog aanwezige gebouwen binnen het plangebied tot op maaiveldniveau gesloopt door de opdrachtgever. Tijdens de prospectie werden drie proefputten aangelegd met een totale oppervlakte van 210 m², ofwel iets meer dan 10 % van het te ontwikkelen terrein. Twee proefputten werden aangelegd in de noordelijke zone van het plangebied. De derde proefput werd gegraven in het zuidelijke deel van het terrein. Alle proefputten waren noord-zuid gericht, haaks op de Nieuwstraat.

Tijdens de prospectie werd in iedere werkput één vlak aangelegd; dit met behulp van een rupskraan en onder begeleiding van drie archeologen. Alle sporen werden ingetekend door middel van een Total Station en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen en foto's. Relevante vondsten werden verzameld.

De hoogtes zijn ingemeten tegenover het straatpeil van de Nieuwstraat ter hoogte van het onderzoek. De hoogte van het straatpeil bedraagt 13,96 m TAW.

Na afloop van het prospecterende onderzoek werden de zuidelijke en het zuidelijke deel van de noordoostelijk aangelegde proefput dichtgegooid en in de oorspronkelijke staat hersteld. De andere proefputten werden niet gedicht met het oog op eventueel vervolgonderzoek.

3 Aard van de bedreiging

De opdrachtgever wil op de kadastrale percelen 892D, 893A, 894C, 895C, 896G, 896H, 966F en 976D een winkelcomplex met appartementen optrekken. Hoewel het bouwwerk gefundeerd wordt op palen, zullen ter voorbereiding hiervan, de in de ondergrond aanwezige kelders en muurresten (deels) gelicht en gesloopt worden. Ook andere oppervlakkig in de bodem aanwezige archeologische resten dreigen bij de realisatie hiervan verloren te gaan.

4 Bodemkundige en archeologische gegevens

4.1 Bodemkundige gegevens

Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de Nieuwstraat, in het centrum van de historische binnenstad van Aalst. Deze ontwikkelde zich voor het grootste deel op de linkeroever van de Dender, waarbij de oudste kern zich op een noordoostelijke uitloper van een leemrug die bijna tot tegen de rivier loopt, vormde. (De Groote *et al*, 1994)

4.2 Beknopte historiek en archeologische gegevens

Uit de huidige kennis van de Aalsterse stadsontwikkeling blijkt dat de Nieuwstraat te identificeren is met een deel van de internationale handelsweg die van Brugge naar Keulen liep en waarvan de oudste vermelding terug gaat tot de late 11de eeuw. Dit maakt dat de Nieuwstraat een onderdeel vormt van de pre-stedelijke kern van de stad. Langsheen de handelsweg Brugge-Keulen heeft zich in de 12de eeuw wellicht, buiten de oudste omwalde kern van de stad, een soort van lintbebouwing ontwikkeld (De Groote *et al.*, 2009). De weg die als ader door de stad liep, heeft Aalst de potentie gegeven zich als handelscentrum te ontwikkelen. Vóór de 12de eeuw werd de vruchtbare ondergrond in het gebied in en rondom het hedendaagse Aalst eeuwenlang als landbouwgrond gebruikt.

Eerder onderzoek door het VIOE in de onmiddellijke omgeving van het plangebied, onder meer langsheen de Nieuwstraat en op de Grote Markt van Aalst, heeft goedbewaarde bewoningssporen opgeleverd daterend vanaf de 12de eeuw; ook sporen van de Aalsterse stadsbrand uit 1361 werden tijdens eerder archeologisch onderzoek in de binnenstad vastgesteld, in de vorm van een brandlaag.

5 **Het proefputten onderzoek**

5.1 **Sporen en structuren**

Dit hoofdstuk vormt een toelichting bij de gevonden sporen en structuren. De sporen zullen hierbij per werkput, per vlak en per profiel toegelicht worden.

5.1.1 **Werkput 1**

De eerste werkput werd aangelegd in de noordwestelijke zone van het plangebied. De put heeft een noord-zuid oriëntatie en meet 30 bij 2,5m. In het noorden van de sleuf werden de restanten van een kelder aangetroffen (S1). Aan de straatkant loopt deze kelder de putwand in. De noordelijke buitenmuur kon niet helemaal vrijgelegd worden. De exacte buitenafmetingen konden dus niet bepaald worden. Binnenin meet de kelder 4,5 x 2,5 meter. De keldervloer bevindt zich ongeveer 158 cm onder het straatpeil (12,38 m TAW). De aanzet van een tongewelf werd vastgesteld over de lengte van de oostelijke en westelijke muur. Aan de oostzijde van de kelder werden de resten van vier bakstenen kisten geobserveerd. Aan de hand van de aanwezigheid van kleine vierkante nissen in de oost- en zuidwand van de kelder kan geconcludeerd worden dat deze kisten door middel van houten balken in de oostelijke en zuidelijke keldermuur verankerd waren. Wellicht dienden deze kisten enerzijds voor de opslag van steenkool, en anderzijds voor het langdurig bewaren van voedingsmiddelen (bijvoorbeeld: het bewaren van eieren in kalk; het pekelen van vlees...). De muren van de kelder waren opgetrokken in rode baksteen (24x12x5 cm). Voor de vloer werden zowel rode bakstenen (18x9x- cm) als rode tegels (14x14x- cm) gebruikt. De kisten hadden een grijze natuurstenen fundering van 14 cm breed. Het gebruikte baksteenformaat doet een relatief recente datering (18de- 19de eeuw) voor de structuur vermoeden.

S2 betreft een oost-west georiënteerde muur opgebouwd uit rode baksteen (24x12x5). Het spoor ligt deels boven de oostmuur van S1, maar is niet tegen S1 aangebouwd. In het onverstoorde opvullingpakket tussen sporen 1 en 2 werd een aardewerkfragment aangetroffen (Vnr 2). Het gaat om een fragment sterk verweerd roodbakkerd aardewerk, te dateren in Late Middeleeuwen.

Sporen 9 en 11 bevinden zich in het zuidelijke deel van de werkput en betreffen eveneens oost-west georiënteerd rood muurwerk. Het gebruikte baksteenformaat voor beide sporen is 22x11x6. Ook hier gaat het dus om relatief recent muurwerk, met een datering in de Nieuwe of Nieuwste Tijd.

Sporen 3 en 6 werden centraal in de werkput aangetroffen en zijn beide cirkelvormig. Hun vulling op het vlakniveau bestaat uit bouwpuin. In S3 werden sporen van fosfaat aangetroffen. S6 leverde een aardewerkfragment op (vnr 9), te dateren in de Late Middeleeuwen. De interpretatie van beide putten is onduidelijk. Vermoedelijk gaat het om opgevulde tonputten, alhoewel geen houten bekisting aanwezig is.

Sporen 5, 7 en 8 bevinden zich in het centrale gedeelte van de put en hebben alle houtskool, verbrande klei en baksteenfragmenten als insluitsels. Zij worden geïnterpreteerd als leemwinningskuilen die opgevuld werden met bouwpuin en ander afval.

Sporen 4 (in het noordelijke deel van de put), 10 en 12 (in het zuidelijke deel van de put) bevatten alle recent bouwpuin en kunnen beschouwd worden als recente verstoringen.

De natuurlijke ondergrond in werkput 1 bestaat in het noorden uit iets zandige leem (S5000). Na ongeveer 10 meter wordt de natuurlijke ondergrond veel zandiger (S6000) en deels gereduceerd (S6010). Op dat niveau ligt het vlak wel beduidend lager. Dit was nodig door recente vergravingen.

Westprofiel werkput 1 (zie bijlage)

Voorin de werkput, ten zuiden van de kelder (S1) werd een westprofiel aangelegd en gedocumenteerd (zie profiel in bijlage). Dit profiel toonde aan dat ten zuiden van de kelder het oorspronkelijke loopvlak zachtjes naar het zuiden afhelt. Deze helling is niet het resultaat van graafwerken aangezien de helling ook zichtbaar is in de B-horizont. Dit kan een bewijs zijn voor de hogere natuurlijke ligging van de Nieuwstraat. De keuze van een hoger gelegen 'rug' in het landschap als oude weg is een fenomeen dat in tijd en ruimte bijzonder wijd verspreid is. De top van de oude bodem bevindt zich ongeveer 60 cm onder straatpeil (13,36 m TAW).

De oorspronkelijke moederbodem bestaat uit lagen 5 (ploeglaag, A-horizont), 6 (B-horizont) en 7 (C-horizont). Bovenop deze bodem ligt een ophogingspakket (laag 4) voor de fundering van een muur. Op de overgang van de ploeglaag naar het funderingspakket ligt een dun aslaagje. Dit kan eventueel gelinkt worden aan de stadsbrand van 1361. Laag 3 is de eerste van vele vergravingen in het profiel. De top van de oorspronkelijke moederbodem is zuidelijker in de werkput nergens meer aangesneden.

5.1.2 Werkput 2

Werkput 2 werd aangelegd in de noordoostelijke zone van het plangebied. De put is noord-zuid georiënteerd en meet 30 bij 2,5m. Het vlak in de werkput bevindt zich tussen 123 cm (noorden) en 170 cm (zuiden) onder het straatpeil (respectievelijk 12,73 m TAW en 12,26 m TAW). Sporen 1, 2 en 3 werden aangesneden in het noorden van de sleuf. Het betreft twee kuilen (sporen 1 en 3) en een paalkuil. Zij werden aangetroffen in de natuurlijke zandige leemlaag (S5000) die ook in het noorden van werkput 1 werd aangetroffen. De sporen werden pas zichtbaar na het verwijderen na het ophogingspakket gerelateerd aan de stadsbrand van 1361 (zie profiel in bijlage). Mogelijks verwijzen ze naar een oudere situatie. Aan weerszijden van de proefsleuf werden in het noorden resten van muren aangetroffen (sporen 4 en 5). Deze zijn allebei opgebouwd uit rode baksteen. Het formaat van de gebruikte bakstenen (26x13x6) doet een middeleeuwse datering vermoeden. Bovendien blijkt uit het stratigrafische onderzoek in deze put (cf. infra) dat beide muren gebouwd zijn op de leeflaag boven de brandlaag (6 en 7 in oostprofiel van werkput 1 in bijlage) die het materiële bewijs vormt voor de Aalsterse stadsbrand van 1361. Een datering in de 15de of 16de eeuw lijkt dus plausibel.

Sporen 7 en 8 bevinden zich in het zuidelijke deel van de werkput en bevatten net zoals sporen 5,7 en 8 uit werkput 1 houtskool, verbrande klei en baksteenfragmenten als insluitsels. Ook deze sporen worden geïnterpreteerd als middeleeuwse leemwinningskuilen.

Sporen 6 en 9 zijn recente verstoringen, en bevatten recent bouwpuin. Spoor 6 is noord-zuid georiënteerd en snijdt hierbij doorheen het grootste deel van de geobserveerde natuurlijke lagen in werkput 2.

Centraal in de werkput is de proefsleuf lokaal verdiept ter hoogte van spoor 7. Uit veiligheidsoverwegingen kon deze verdieping niet ingetekend worden. Het noordprofiel van de verdieping toont aan dat zich hier een noord-zuid lopend gracht bevindt (foto 6). Deze is volgestort met afval. Het onderste niveau van de gracht bevatte voornamelijk grijs middeleeuws aardewerk. Dit kan erop wijzen dat de gracht reeds in de 13de of 14de eeuw in gebruik was en water afvoerde naar het zuiden.

De natuurlijke ondergrond in het zuidelijke deel van werkput 2 bestaat uit leem (S7020) en iets zandige leem (S7000 en S7010). In sporen 7000 en 7010 werd bijzonder veel fosfaat aangetroffen. S 7010 vormt mogelijk de aanzet van een noord-zuid georiënteerde gracht.

Oostprofiel werkput 2 (zie bijlage)

Tegen een keldermuur, die zelf was gefundeerd in de moederbodem, is het oostprofiel aangelegd. De kelder zelf heeft dus het bodemprofiel vernietigd. Enkel naast de keldermuur was het profiel bewaard. De beschreven lagen kleven dus tegen de muur.

In het profiel zien we een pakket verbrande leem (laag 7) op ongeveer 75 cm onder straatpeil (13,21 m TAW). Dit pakket verwijst vermoedelijk naar de stadsbrand van 1361. Onder het pakket verbrande leem ligt een grijs pakket dat heel wat houtskoolspikkels bevat en enkele houtskoolensjes. Het is niet duidelijk of de houtskool in verband staat met de stadsbrand van 1361. De lensjes kunnen ook verwijzen naar oude leefniveaus voorafgaand aan de stadsbrand. Net onder dit niveau tekenden sporen 2 en 3 zich af in het vlak. Onder het grijzig pakket vinden we opnieuw de top van de moederbodem zoals aangesneden in werkput 1. We konden geen bewijzen vinden voor een naar het zuiden afhellende middeleeuwse leeflaag (in tegenstelling tot werkput 1).

Westprofiel werkput 2 (zie bijlage)

Het westprofiel vertoont enkele grote verschillen met het oostprofiel. In het westprofiel ontbreekt een pakket verbrande leem. Mogelijks is dat pakket verdwenen door de aanleg van een muur (laag 1), die we op basis van het baksteenformaat in de 14de of 15de eeuw dateren. De muur is (eventueel na opruimen van resten van de stadsbrand gefundeerd op de ploeglaag die we ook in werkput 1 in het profiel aantreffen. Daaronder bevinden zich de B- en C-horizont.

5.1.3 Werkput 3

De noord-zuid georiënteerde werkput 3 werd aangelegd in het zuidoosten van het plangebied. De put meet 35 bij 2,5m. Het vlak in de werkput is aangelegd tussen 183 en 192 onder straatpeil (respectievelijk 12,13 m en 12,4 m TAW). Het zuidoostelijke deel van deze werkput werd zeer recentelijk sterk verstoord; S9, een grote 'kuil' opgevuld met recent bouwpuin doorsnijdt de hier aanwezige leemlagen. Deze natuurlijke lagen (Sporen 6020 en 6030) zijn hier niet schoon, maar bevatten een weinig baksteenspikkels. S6030 bevat bovendien veel fosfaat.

Sporen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 16 betreffen kleine houten staakjes. Zij werden aangetroffen in S6020 en S6030. De paaltjes staan op één lijn en zijn min of meer noord-zuid georiënteerd.

Sporen 10 en 12 bevinden zich centraal in de werkput. Het betreft in beide gevallen pakketten met bouwpuin. Spoor 11 is een oost-west georiënteerde muur waarbij rode bakstenen van het formaat 24x12x5 werden gebruikt. Het baksteenformaat dateert de muur vermoedelijk in de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd. De muur werd opgetrokken op S10. Het is waarschijnlijk dat sporen 10 en 12 deel uitmaken van hetzelfde puinpakket. Ook dit puinpakket valt waarschijnlijk in de Nieuwe Tijd te dateren. Sporen 13 en 15 bevinden zich in het noorden van de werkput. Het gaat hier om verstoringen met mortel, baksteen, houtskool en aardewerk als insluitsels. S14 is een verbrande klei concentratie in S13. In het noorden van de put is S6040 zichtbaar, een natuurlijke iets zandige leemlaag.

In deze werkput is geen profielkolom gedocumenteerd aangezien het profiel hoofdzakelijk bestond uit recente opvullingpakketten. Bovendien was het profiel erg los door het vele puin.

5.1.4 Recente verstoringen

In het plangebied konden verschillende recente verstoringen worden opgemerkt die de archeologische waarden vernietigd hebben. In het noordoosten van het plangebied bevinden zich een mazouttank en een betonnen kelder, beide twintigste eeuws. In het noordwesten liggen twee ondergrondse kelderruimtes die we op basis van het baksteenformaat in de Nieuwe Tijd dateren.

6 **Besluit en waardering**

6.1 **Algemeen**

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Nieuwstraat 42-52 te Aalst heeft een aantal waardevolle archeologische gegevens aan het licht gebracht.

Met name de noordelijke zone van het te ontwikkelen terrein, heeft interessante archeologische sporen opgeleverd, die een bijdrage kunnen leveren aan de verdere kennisvorming van de vroegere stadsinrichting van Aalst: plaatselijk werden hier de restanten aangetroffen van de brandlaag die het gevolg is van de Aalsterse stadsbrand uit 1361. Deze laag dekt een lokaal intacte looplaag af die mogelijks sinds de metaaltijden in ontwikkeling is gebracht. De brandlaag bevindt zich ongeveer 50 cm onder het straatpeil van de Nieuwstraat, maar soms reeds op 20 cm onder het maaiveld van het terrein.

In de noordoostelijke zone (aan de straatkant) van het geprospecteerde gebied werden muurresten aangetroffen die zich stratigrafisch gezien direct boven de leeflaag die de 14de eeuwse brandlaag afdekt bevinden. Dit gegeven, en het relatief grote baksteenformaat dat hier gebruikt werd, doen een datering van het muurwerk in de 15de-16de eeuw vermoeden. Bovendien werden in deze zone drie grondsporen aangetroffen die ouder zijn dan de 14de eeuwse brandlaag: ze verwijzen naar bewoning voor 1361. De sporen waren pas zichtbaar in de B-horizont. In het noordwesten van het plangebied dateren de aangetroffen kelderresten terug tot de Nieuwe Tijd. Dit alles past in het beeld van de Nieuwstraat als onderdeel van de internationale verkeersader tussen Keulen en Brugge, die het middeleeuwse Aalst de mogelijkheid gaf om als stad te groeien.

Het centrale deel van het plangebied wordt voornamelijk gekenmerkt door de aanwezigheid van enerzijds Middeleeuwse leemwinningskuilen en anderzijds recente verstoringen. Hier is beduidend minder muurwerk aanwezig dan in de noordelijke zone van het onderzochte terrein. De aanwezige structuren zijn relatief recent, en met name te dateren in de 18de-19de eeuw.

In de zuidelijke zone werd slechts zeer beperkt 18de-19de eeuws muurwerk aangetroffen. De overige relevante sporen in deze zone betroffen een rij noord-zuid georiënteerde houten staakjes. Verder werden in deze zone voornamelijk recente verstoringen aangetroffen.

Het onderzoek heeft verder aangetoond dat de aanwezige natuurlijke lagen over het terrein heen naar het zuiden toe sterk afhellen. Dit doet veronderstellen dat hier in het landschap van nature een landrug aanwezig is geweest, die mogelijk de inplanting van de handelsweg tussen Brugge en Keulen op deze locatie verklaart. Deze hypothese kan gestaafd worden door de aanwezigheid van een vroegere natte depressie ten zuiden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van het hotel (mondelinge mededeling Jan Moens). De hypothese kan echter moeilijk getoetst worden door de grootschalige vergravingen in het plangebied.

6.2 **Beantwoording onderzoeksvragen**

1. Zijn er archeologische sporen aanwezig?
Ja.

2. Wat is de aard en de datering van de sporen?

De aangetroffen sporen betreffen enerzijds grondsporen die te dateren zijn in de 12de-14de eeuw. Het gaat om een paalkuil, een kuil en een niet nader te definiëren spoor dat slechts erg gedeeltelijk is aangetroffen. Tevens werden bij het onderzoek 15de-16de eeuwse muren aangetroffen, en kelders uit de 18de-19de eeuw.

Ook zijn aanwijzingen gevonden van de eerder in Aalst geattesteerde brandlaag die verwijst naar de stadsbrand van 1361. De laag bestaat uit een pakket verbrande leem. Mogelijks maakt ook een onderliggende houtskoolrijke laag (met houtskoolensjes) deel uit van dit pakket. Dit pakket kan ook de leeflaag zijn ouder dan 1361.
3. Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De sporen zelf zijn goed bewaard. Door latere bodemingrepen is echter een groot deel van het middeleeuwse en oudere bodemarchief vernietigd. In het noorden van het plangebied is een deel van het bodemarchief verstoord door de aanleg van kelders in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Centraal en in het zuiden van het plangebied is het bodemarchief bijna helemaal verstoord door graafwerken en de aanleg van kelders in de Nieuwe en Nieuwste Tijd.
4. In welke mate heeft de huidige bebouwing en verharding de aanwezige archeologische sporen verstoord?

In het noorden van het plangebied is een deel van het bodemarchief verstoord door de aanleg van kelders in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Centraal en in het zuiden van het plangebied is het bodemarchief bijna helemaal verstoord door graafwerken en de aanleg van kelders in de Nieuwe en Nieuwste Tijd.

.
5. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Archeologie en Erfgoed adviseert om met name in te zetten op die zone waar middeleeuwse resten mogelijks bijna aan het oppervlak bewaard zijn. Het gaat om een zone van 188 m² in het noorden van het plangebied. Het vervolgonderzoek kan een antwoord bieden op volgende vragen:

 - Is de huidige Nieuwstraat inderdaad een rug in het oorspronkelijke landschap?
 - Verwijzen de sporen onder de brandlaag naar een houtbouwfase voorafgaand aan de brand van 1361?

Een vervolgonderzoek kan best in twee vlakken verlopen. In een eerste vlak worden de zones helder in kaart gebracht waar geen verstoringen aanwezig zijn. Dit niveau bevindt zich een twintigtal centimeter onder straatpeil. Na de aanleg van dit vlak wordt bepaald waar een strategisch gelegen profiel komt te liggen. Zo'n profiel ligt sowieso noord-zuid. Eventueel worden kleinere profielen verbonden zodat een goed beeld wordt gevormd van de eventuele rug, de brandlaag, de oudere bewoning, de top van de moederbodem en de helling naar het zuiden. Dit profiel wordt pas gedocumenteerd tijdens of na de aanleg van het tweede vlak.

In het tweede vlak, aangelegd in of net onder de B-horizont, worden alle sporen beschreven en afgewerkt.

6.3 **Advies**

Aan de hand van de uit het onderzoek voortkomende resultaten wordt er geadviseerd (zie kaart in bijlage) om vervolgonderzoek uit te voeren in de noordelijke zone van het terrein. Het gaat hierbij om een oppervlakte van 188 m². De centrale en zuidelijke zones van het plangebied kunnen zonder verder archeologisch onderzoek vrijgegeven worden. Deze zone komt overeen met de zone waarin de top van de oorspronkelijke moederbodem lokaal intact bewaard is. Ten zuiden van deze advieszone zijn erg veel vergravingen opgemerkt. In noordoosten (tegen de vestiging van PANOS) is bovendien een betonkelder en een mazouttank aanwezig.

7 ***Bibliografie***

K. De Grootte (et al.), 1994: De Oudste Stadsversterking van Aalst (Prov. Oost-Vlaanderen), *Archeologie in Vlaanderen IV*, Zellik.

K. De Grootte (et al.), 2009: Op zoek naar de oudste middeleeuwse bewoning aan de Grote Markt te Aalst (Prov. Oost Vlaanderen). Het onderzoek van afval- en beerkuilen uit de twaalfde tot veertiende eeuw, *Relicta IV*, Brussel.

8 ***Bijlagen***

- Sporenlijst
- Vondstenlijst
- Profielen
- Foto's
- Kaarten

Sporenlijst

spoor	Werkput	vlak	vulling	aard	kleur	vorm	textuur	inluitsel	opmerkingen
1	1	1	1	Kelder	Rode BS	Rechthoek			BS-formaat 12x24x5
2	1	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			BS-formaat 12x24x5
3	1	1	1	Kuil/Tonput?	Gr Br	Rond	Leem	BS, fosfaat	Bouwpuin
4	1	1	1	Kuil	Gr Lbr gevl	Ovaal	Zandige leem	HK, BS	Bouwpuin
4	1	1	2	Kuil	Dgr Br	Lens	Zandige leem	BS, HK, AW	Bouwpuin
5	1	1	1	Kuil/Leemwinningskuil?	Dgr Zw	Rechthoek	Zeer natte leem	BS, VKL, HK+++	Afvalkuil na leemwinning?
6	1	1	1	Kuil/Tonput?	Gr Dgr	Cirkel	Zeer natte leem	BS, HK, AW	Bouwpuin
7	1	1	1	Kuil/Leemwinningskuil?	Dgr Br	Rechthoek	Zandige leem	BS, VKL, HK	Afvalkuil na leemwinning?
8	1	1	1	Kuil/Leemwinningskuil?	Dgr Br	Rechthoek	Zandige leem	BS, VKL, HK	Afvalkuil na leemwinning?
9	1	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			BS-formaat 22x11x6
10	1	1	1	Recente verstoring	Dgr Dbr	Laag	Zandige leem	HK, BS	Bouwpuin
11	1	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			BS-formaat 22x11x6
12	1	1	1	Recente verstoring	Dgr Dbr	Laag	Zandige leem	HK, BS	Bouwpuin
5000	1	1	1	Natuurlijk	Lge Br	Laag	lets zandige leem		Schone laag
6000	1	1	1	Natuurlijk	Ge Br	Laag	Lemig zand		Schone laag
5010	1	1	1	Natuurlijk	Lgr Bl	Laag	lets lemig zand		Schone laag, gereduceerd
6050*	1	1	1	Secundair	Br Gr	Laag	Leem		Opgebracht pakket?
1	2	1	1	Kuil	Lgr Lbr	Rond	Zandige leem	HK, VKL	

gevl

2	2	1	1	Paalkuil	Lgr Lbr gevl	Rond	Zandige leem	HK, VKL	
3	2	1	1	Kuil	Lgr Lbr gevl	Vierkant	Zandige leem	HK, VKL	
4	2	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			BS-formaat 26x13x6
5	2	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			BS-formaat 26x13x6
6	2	1	1	Recente versterking	Gr Lgr	Laag	Zandige leem	BS, HK, AW	Uitbraak
7	2	1	1	Kuil	Br	Rond	lets zandige leem	BS, VKL, HK	Afvalkuil na leemwinning?
8	2	1	1	Kuil/Leemwinningskuil?	Lgr Br	Rond	lets zandige leem	BS, VKL, HK	Afvalkuil na leemwinning?
9	2	1	1	Recente versterking	Gr Br	Rond	lets zandige leem	HK, BS	Bouwpuin
5000*	2	1	1	Natuurlijk	Lge Br	Laag	lets zandige leem		Schone laag
7000	2	1	1	Natuurlijk	Lbr	Laag	lets zandige leem	fosfaat +++	Schone laag
7010	2	1	1	Natuurlijk	Lbr Gr	Laag	lets zandige leem	fosfaat	Aanzet gracht?
7020	2	1	1	Natuurlijk	Lbr Gr	Laag	Leem	HK, BS	Vuile laag
1	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
2	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
3	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
4	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
5	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
6	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
7	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
8	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
9	3	1	1	Recente versterking	Lbr Gr	Laag	Zandige leem	BS, HK, AW	Bouwpuin

10	3	1	1	Recente verstering	Lbr Gr	Laag	Zandige leem	BS, HK, AW	Bouwpuin BS-formaat 24x12x5
11	3	1	1	Muur	Rode BS	Lineair			
12	3	1	1	Recente verstering	Lbr Gr	Laag	Zandige leem	HK, BS	Bouwpuin
13	3	1	1	Verstering	Br Gr	Laag	Zandige leem	HK, BS, mortel	Vuile laag
14	3	1	1	Concentratie VKL	Dgr Br	Lens	Vette leem	HK+++, VKL	Brandlaag?
15	3	1	1	Verstering	Dbr Gr Zw gevl	Laag	Zandige leem	BS, HK, AW	Vuile laag
16	3	1	1	Stakje	Dbr	Rond	Hout		
6020	3	1	1	Natuurlijk	Lgr Bl	Laag	Vette leem	BS	Vuile laag
6030	3	1	1	Natuurlijk	Lgr Bl	Laag	Vette leem	fosfaat, BS--	Vuile laag
6040	3	1	1	Natuurlijk	Lbr Ge	Laag	lets zandige leem	BS, HK	Vuile laag

Verklaring van de gebruikte afkortingen:

- Kleuren: br (bruin), gr (grijs), zw (zwart), bl (blauw), ge (geel), d (donker), l (licht)
- Insluitsels, vondsten: VKL (verbrande klei), BS (baksteen), HK (houtschool), AW (aardewerk)
- De vermelding +++ duidt op intense aanwezigheid
- Sporen gemerkt met * zijn enkel in profielen aangetroffen

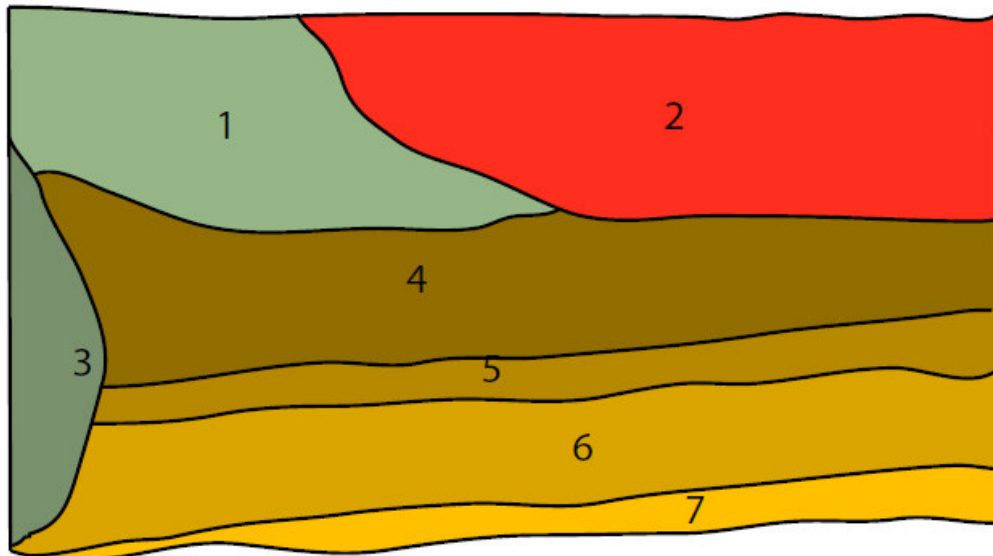
In de lijst zijn alle aangetroffen sporen opgenomen. Niet alle sporen zijn weergegeven in dit rapport door middel van foto's of tekeningen.

Vondstenlijst

vnr	wp	spoor	inhoud	aantal	verzamelwijze	opmerkingen
1	3		aw	4	aanleg vlak	Nieuwe Tijd
2	1		aw	1	aanleg vlak	Late Middeleeuwen, tussen spoor 1 en 2
3	2		aw	3	profiel	grijs, middeleeuws
4	3		aw	4	aanleg vlak	Laatmiddeleeuws aardewerk
5	2		aw	7	aanleg vlak	middeleeuws grijs aardewerk
6	2		aw	3	profiel	ploeglaag, middeleeuws grijs aardewerk
7	1	4	aw	1	aanleg vlak	Laatmiddeleeuws aardewerk
8	1	6050	aw	1	profiel	middeleeuws grijs aardewerk
9	1	6	aw	1	aanleg vlak	Laatmiddeleeuws aardewerk

Profielen (schaal 1:20)

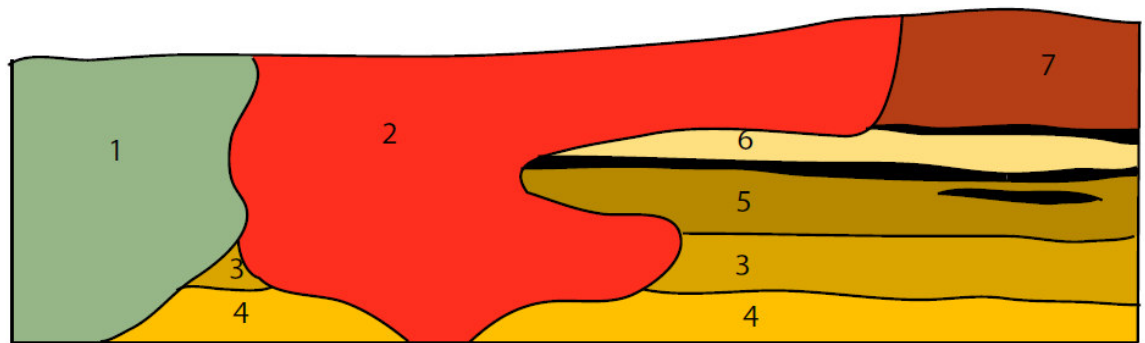
Westprofiel wp 1

1 en 3: ophogingspakket; 2: muur (puin); 4: ophogingspakket voor fundering van 2; 5: ploeglaag; 6: B-horizont; 7: C-horizont

Oostprofiel wp 2 (uiterste noorden van de werkput)

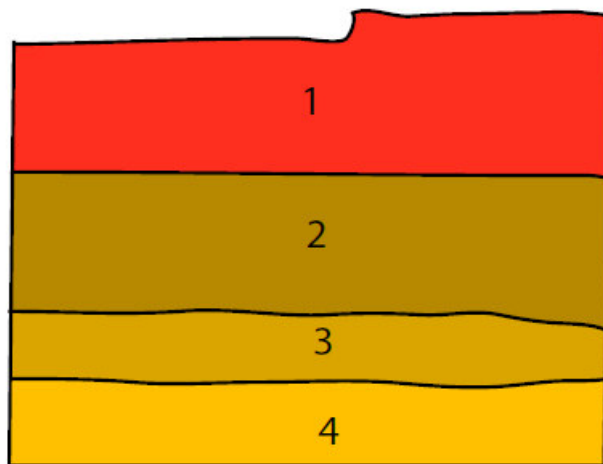

1: insluiting; 2: muur; 3: B-horizont; 4: C-horizont; 5: ploeglaag (met wat HK); 6: grijsig ophogingspakket tussen verschillende houtskoollaagjes; vloerniveaus?; 7: pakket verbrande leem

Opgelet! De muur (2) bevindt zich achter het hele profiel. De overige lagen 'kleven' als het ware tegen deze muur.

Westprofiel wp 2 (uiterste noorden)

1: muur; 2: ploeglaag; 3: B-horizont; 4: C-horizont

Foto's

1. Kelder (spoor 1) in werkput 1

2. Centrale deel van werkput 1

3. Zuiden van werkput 1

4. Overzicht noorden werkput 2 (rechts van het fotobord sporen 2 en 3)

5. Sporen 2 en 3 in werkput 2 in detail. Rechtsonderaan een deel van spoor 1.

6. Westprofiel werkput 2

7. Verdiepte zone centraal in werkput 2

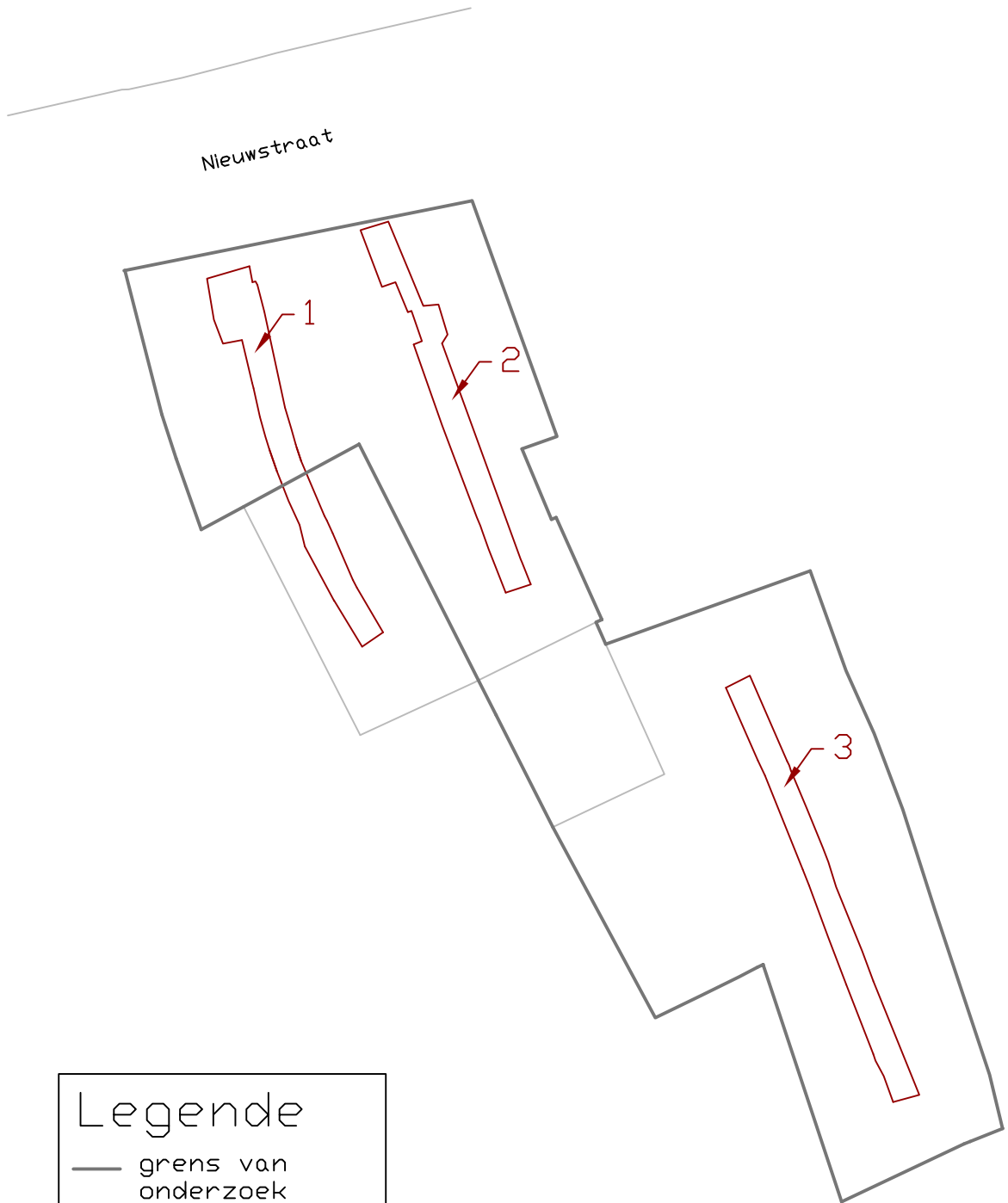
8. Oostprofiel werkput 2

9. Centrum en zuiden van werkput 2

10. Noordelijke helft van werkput 3

Nieuwstraat

1

2

3

Legende

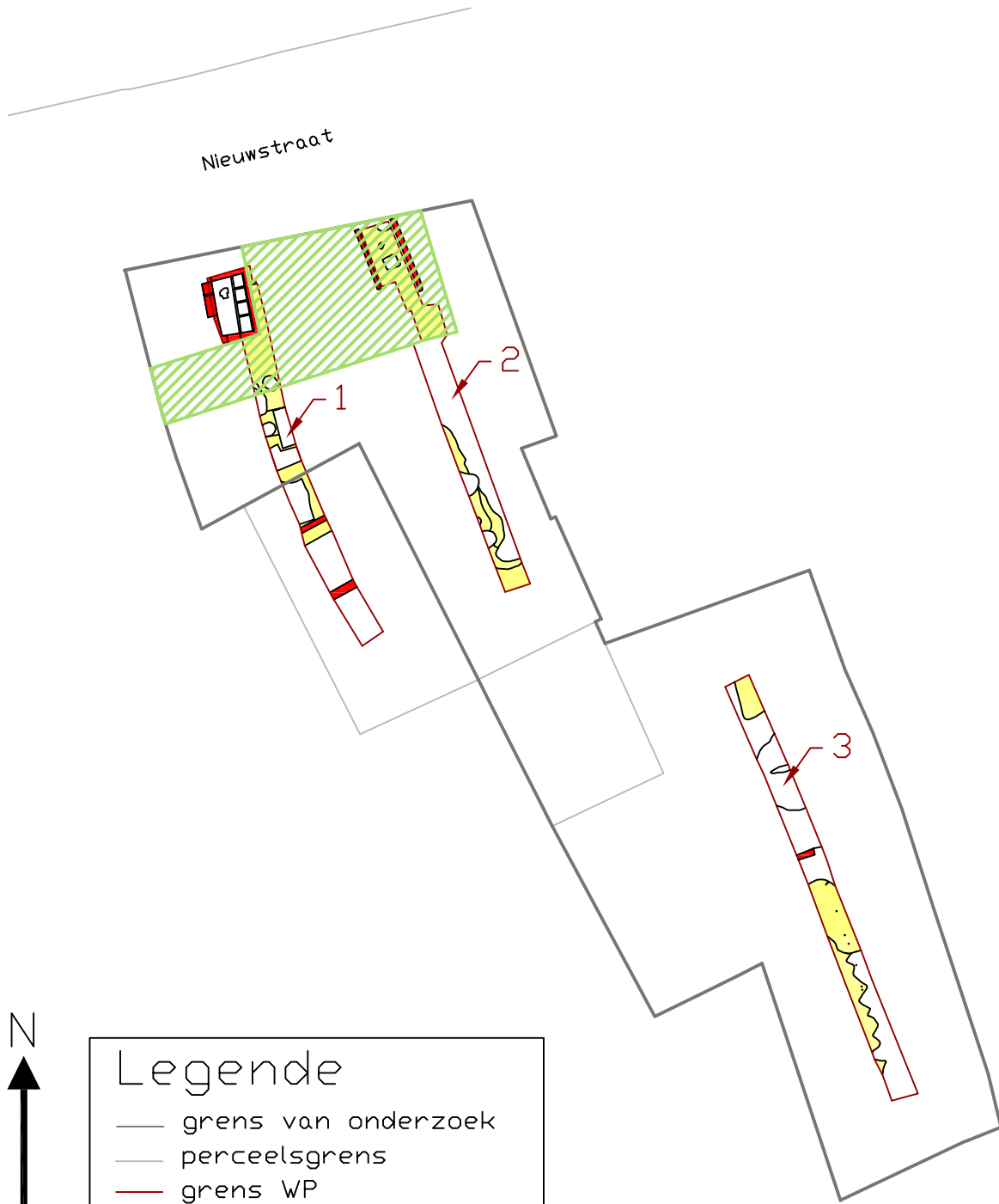
- grens van onderzoek
- perceelsgrens
- grens WP

1:500 0 2 5 10 15 20

Aalst Nieuwstraat

Alleputtenkaart

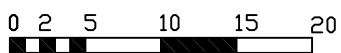
datum onderzoek: 24-06-2010

Legende

- grens van onderzoek
- perceelsgrens
- grens WP
- ▨ advieszone
- muur
- moederbodem

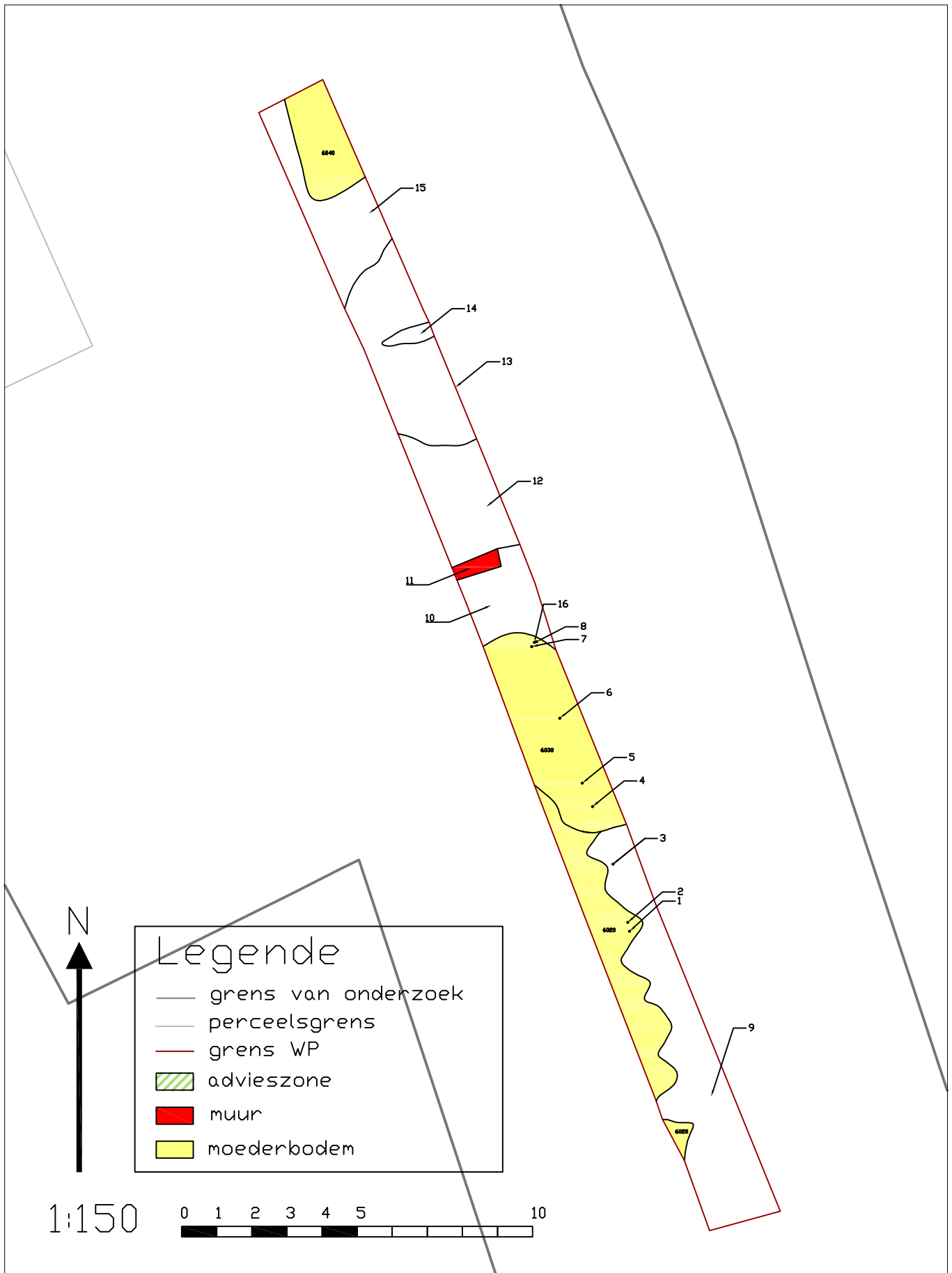
1:500

Aalst Nieuwstraat

Kaart Advieszone

datum onderzoek: 24-06-2010

Aalst Nieuwstraat WP3

datum onderzoek: 24-06-2010